Rätt avdragsår för räntekompensation

Av kammarrättsassessorn Johan Svanberg

Vid köp av räntebärande papper gäller enligt 20 § köplagen — om annat inte avtalats — som huvudregel: Köparen äger uppbära den ränta som vid köpet var upplupen men som ännu inte förfallit till betalning men har att utöver köpeskillingen betala vad som svarar mot den upplupna räntan.

I samband med den s k Raineraffären förekom artiklar i dagspressen enligt vilka det uppgavs råda oklarhet i fråga om vilket år en köpare av räntebärande obligationer skall få avdrag för den räntekompensation han gottgjort säljaren vid förvärvet.

Frågan om rätt beskattningsår vad gäller avdragsrätten för sådan räntekompensation är inte ny. Bratt har formulerat problemställningen på följande sätt: ”Skall det belopp köparen erlägger som likvid för upplupen ränta betraktas såsom en ränteutgift för honom och följaktligen omedelbart gå i avdrag vid taxeringen för det år då likviden sker? Eller skall han, när han sedermera — kanske först nästföljande år — lyfter räntan på förfallodagen, ta upp denna såsom intäkt och nyssnämnda likvid såsom avdrag? Eller skall, slutligen, vid det senare tillfället endast räntan minus nämnda likvid betraktas såsom intäkt i skatteförfattningarnas mening (alltså som bruttointäkt)?”[1]

Valet mellan alternativ två och tre måste för köparens del betecknas som helt teoretiskt och det saknas anledning att här skilja mellan dessa. De kommer därför i denna artikel att gemensamt betecknas som ”intäktsmetoden” medan det första alternativet betecknas ”gäldräntemetoden”.

Genom två domar i regeringsrätten förra året är numera klarlagt att köparen får avdrag som för en ränteutgift vid taxeringen för det år räntekompensationen erlagts d v s gälderäntemetoden tillämpas. Regeringsrättens domar den 27 december 1983 mål nr 2282—2283-1980.

Innan en redogörelse för rättsfallen lämnas kan det vara lämpligt att något beröra bakgrunden till varför det i dagspressen hävdats att rättsläget är oklart.

Först kan konstateras att — utöver de aktuella regeringsrättsdomarna — vägledande rättsfall saknas. Frånvaron av tidigare prejudikat kan måhända tolkas så att köparen haft valfrihet.[2] Det torde i varje fall för stockholmsregio-

[1] SST 1957 s 120.
[2] Jfr Geijer SST 1951 s 105 och Mutén SST 1958 s 107.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:57

nens del var ganska klart att köparen brukat medges avdrag enligt gäldräntemetoden av taxeringsnämnderna. Detta kan tänkas ha sin grund i att nämnderna inte känt till vad avdragsyrkandet avsåg. Det kan också påpekas att bankernas avräkningsnotor är så utformade att de osökt leder tanken till gäldräntemetoden. I avräkningsnotorna brukar nämligen anges av köparen till säljaren erlagd ''ränta'' med angivet belopp.

Riksskatteverkets handledning för taxering 1982 anvisar emellertid intäktsmetoden.[3] Så är även i huvudsak fallet i läro- och andra handböcker.[4] Lundevall anvisar däremot gäldräntemetoden.[5]

Uppslutningen kring intäktsmetoden har säkert sin grund i ett uttalande i en av finansdepartementets skatteberedning upprättad PM återgiven i prop 1943:12 s 28 f. I promemorian anförde Kuylenstierna s 29: ''Därest en obligation säljes med kupong, anses, såsom ovan påpekats, stadgandet, att till intäkt av kapital skall räknas, bland annat, ränta å obligationer, innebära att säljaren skall såsom intäkt upptaga den ränta, som belöpt på tiden intill försäljningen, medan köparen skall såsom intäkt upptaga ränta från försäljningsdagen.''

Bratt ansluter sig oreserverat till intäktsmetoden eller närmare bestämt till metod tre, bruttointäktsmetoden.[6]

Kritik mot intäktsmetoden har framförts av Mutén.[7] Mutén hävdar ''den allmänt tillämpade principen om avdragsrätt redan under det år likviden erlägges, . . .'', d v s gäldräntemetoden.

Englund nöjer sig med att påpeka att om intäktsmetoden väljs framför gäldräntemetoden ''så föreligger här ytterligare ett fall, där kontantprincipen icke skall komma till användning.''[8]

Kapitalvinstkommittén anger i sitt delbetänkande Reavinst på konvertibla skuldebrev gäldräntemetoden som gällande rätt.[9]

Genom de inledningsvis omnämnda regeringsrättsdomarna har rättsläget klarnat. I rättsfallen var omständigheterna i korthet följande.

Målen gällde makarna Louise och Ove S:s inkomsttaxeringar 1978. Louise köpte under 1977 statsobligationer. Vid köpet gottgjorde hon säljaren för upplupen men inte förfallen ränta med 115 583 kr. Ove S förvärvade under

---

[3] s 104 f.

[4] Intäktsmetoden anvisas sålunda av Sandström Om förmögenhetsskatt samt beskattning av kapital 1945 s 351, Geijer—Rosenqvist—Sterner Skattehandbok del I 8:e uppl 1977 s 509 f, Nilsson—Toftered—Andersson Deklarationshandboken 5:e uppl 1981 s 266, Welinder Beskattning av inkomst och förmögenhet del 2 7:e uppl 1981 s 87, Ekman Tivéus Skatt på aktier 2:a uppl 1982 s 58, Bratt—Fernström—Tolstoy Deklaration och beskattning 28:e uppl 1982 s 199 och Grosskopf—Edvardsson Inkomst- och förmögenhetsbeskattning del I 2:a uppl 1983 s 233.

[5] Skattehandbok 5:e uppl 1961 s 512.

[6] SST 1957 s 122.

[7] SST 1958 s 106 ff och Inkomst eller kapitalvinst 1959 s 62—67.

[8] Rätt beskattningsår vid kontantmässig inkomstberäkning 1962 s 186.

[9] Ds Fi 1983:25 s 71 f.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:57

1977 konvertibla skuldebrev och gottgjorde vid förvärvet säljaren 105 686 kr för upplupen men inte förfallen ränta. Makarna S yrkade i sina självdeklarationer 1978 under inkomst av kapital avdrag såsom för skuldräntor för de angivna beloppen. Taxeringsnämnden följde deklarationerna. Taxeringsintendenten klagade och yrkade att avdrag skulle vägras under hänvisning till att de utgivna beloppen inte kunde anses som avdragsgilla räntekostnader, då ingen skuld förelegat på vilken räntan löpt. Länsrätten i Blekinge fann att makarna inte var berättigade till avdrag med följande motivering: ''Den del av köpeskillingen för skuldebreven som utgör vid överlåtelsen upplupen men ej förfallen ränta kan betraktas som ett förskott till säljaren på säljarens andel av framdeles utfallande ränteintäkter. Täckning för detta ''förskott'' erhåller S när räntan på skuldebreven efter förfallodagen lyftes, varpå allenast den överskjutande delen av räntan blir skattepliktig för S.''

Makarna klagade hos kammarrätten i Jönköping som inte ändrade länsrättens dom. Makarna S fullföljde hos regeringsrätten. Taxeringsintendenten bestred ändring.

Regeringsrätten biföll makarnas talan. Regeringsrättens majoritet konstaterade efter att ha redogjort för innehållet i 20 § köplagen att det ålegat makarna S då annat inte avtalats, att till säljarna erlägga den ränta som hade upplupit från senaste dagen för ränteutbetalning till dagen för respektive förvärv av skuldebrev och obligationer. Majoriteten uttalade härefter: ''Enligt 38 § 1 mom KL räknas bl a ränta på skuldebrev till intäkt av kapital. I samma lagrum regleras också hur valuta för överlåten rätt till utbetalning på aktie skall beskattas. Däremot saknas särskild reglering för beskattning av sådan räntekompensation som anges i 20 § köplagen. Enligt fast praxis beskattas mottagaren av räntekompensationen på samma sätt som för ränta enligt huvudregeln i 38 § 1 mom KL. Utgivaren av räntekompensationen bör i konsekvens härmed få avdrag såsom för gäldränta enligt huvudregeln i 39 § 1 mom samma lag. Även i frågan till vilket beskattningsår avdrag för utgiven räntekompensation skall hänföras bör reglerna för gäldränta tillämpas. Av 41 § andra stycket och punkt 2 i anvisningarna till 39 § KL följer att avdraget i ett fall som det förevarande skall göras för det beskattningsår då räntekompensationen har utbetalats.''

En ledamot var skiljaktig beträffande motiveringen. Denne konstaterade — efter att i likhet med majoriteten ha redogjort för innehållet i 20 § köplagen och efter att ha funnit att makarna S haft skyldighet att ersätta säljarna för upplupen ränta — att räntekompensation utgör del av en ränta på värdepapper som sedermera beskattas hos köparen och att beloppet därför är avdragsgillt för köparen som omkostnad vid förvärv av inkomstränta. Härefter behandlade han frågan om rätt beskattningsår och lämnade en redogörelse för kontantprincipen enligt 41 § KL med anvisningspunkt och för undantaget från denna princip i 38 § KL. Undantaget gäller bl a beskattning av utdelning

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:57

på svensk aktie, när utdelningsrätten förvärvats fristående från aktien. Förvärvskostnaden får då dras av först i samband med beskattningen av utdelningen. Härefter yttrade han: ''Bestämmelsen har fått sitt innehåll med hänsyn till att vinst vid försäljning av ''lös'' aktiekupong ansetts böra beskattas som om vinsten uppkommit genom avyttring av lös egendom (prop 1943:12 s 24 och 32, jfr SOU 1931:40 del 1 s 17).''

Avslutningsvis konstaterade ledamoten att det inte finns tillräckligt stöd i lag för att som länsrätten gjort tillämpa den nämnda särskilda regeln för beskattning av aktieutdelning i visst fall och att det sålunda inte förelåg skäl att frångå kontantprincipen, vilken princip makarna S åberopat.

Såväl majoriteten som minoriteten kom alltså fram till att kontantprincipen skulle tillämpas.

Genom de refererade domarna har den inledningsvis nämnda ovissheten undanröjts. Regeringsrätten har fastslagit att räntekompensation är att jämställa med gäldränta och att till följd härav kontantprincipen skall tillämpas. Förmodandet att den skattskyldige skulle kunna ha valfrihet torde sålunda kunna avföras från vidare diskussion.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:57

ÖHRLINGS SÖKER SKATTEEXPERTER

Öhrlings är en av Sveriges ledande revisionsbyråer med kontor på ett 60-tal orter och 775 anställda. Våra klienter, vilka representerar de flesta branscher, är av skiftande storlek. Små och medelstora familjeföretag liksom börsnoterade företag. Byråns produkter är förutom revision, redovisningsservice och rådgivning även kvalificerade ekonomiska utredningar och analyser.

Det krävs av varje revisor att han är kunnig i normalt förekommande skatterättsliga frågor. Av naturliga skäl behärskar dock inte varje revisor skattefrågor av mera speciell natur. Vi har därför inom byrån sedan flera år organiserat särskilda skatteexperter i en skatteavdelning med placering i Stockholm, Göteborg, Sundsvall och Härnösand. Experterna är jurister och/eller ekonomer med en gedigen erfarenhet från bl a företagsbeskattningens område.

Skatteavdelningen verkar dels som specialistorgan för byråns revisorer dels som konsulter i direkt kontakt med klienter.

Eftersom efterfrågan på kvalificerade utredningar och kvalificerad rådgivning ökat kraftigt och arbetsvolymen väntas öka ytterligare behöver vi nu rekrytera fler erfarna skatteexperter med placering i Jönköping, Borlänge/Falun/Örebro och Stockholm.

Våra arbetsuppgifter kräver goda kunskaper i skatterätt med en jur kand- och/eller ekonomexamen samt gärna en flerårig kvalificerad praktik inom skatteområdet. Anspråken på de personliga egenskaperna måste naturligtvis också ställas högt.

Vi erbjuder stimulerande arbetsmiljö och arbetsuppgifter med lockande utvecklingsmöjligheter.

Ring Lars W. Hemmingsson eller Ernst Forsberg, tel. 08-22 12 00 om Du vill ha närmare upplysningar.

Ansökningshandlingarna skickas så snart som möjligt till

Ernst Forsberg
Öhrlings Revisionsbyrå AB
Norrmalmstorg 1
111 46 Stockholm.

ÖHRLINGS

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:57